

- For skråsikre

LAR SEG PRESSE Terje Galtung mener psykologer i for stor grad lar seg presse av dommere til å ta et standpunkt istedenfor å la det være opp til retten selv.

Psykologer må passe seg for ikke å bli for bastante i barnefordelingsaker i retten. Det kan virke tilbake på hele psykologstanden, mener Terje Galtung.

TEKST OG FOTO

Per Olav Solberg

PUBLISERT 1. mars 2017

– Debatten knyttet til hvilken omsorgsform barn skal leve under etter skilsmisse eller samlivsbrudd, vekker naturlig nok sterke følelser blant de involverte. Hva slags rolle bør psykologer ta?

– Ja, frontene er svært polariserte med liten åpenhet for andres oppfatninger. Engasjementet er stort og lydhørheten liten. Samtidig er kunnskapsgrunnlaget usikkert og flertydig. Derfor bør i alle fall psykologer som opererer i feltet, være mer åpne og ydmyke overfor alternativene.

– Hvorfor skorter det på ydmykhet etter din mening?

– Nå skal jeg passe meg for å bli bastant, særlig når jeg selv er en aktør i debatten. Men det er nok flere grunner. Ett moment tror jeg er vår generelle motstand mot usikkerhet om temaer av stor betydning for oss. Både vi selv og samfunnet rundt oss tillegger oss en mer-kompetanse om barnefordeling, og da misliker vi å framstå med et «tja».

Dessuten har også psykologer sin ballast av private erfaringer som påvirker oss. Det er ikke alltid lett å skille mellom faglige og personlige holdninger.

– Er det ikke en god ting at sakkyndige psykologer framstår som tydelige i rettssaker om for eksempel barnefordeling?

– Tydelig skal en være. Men rollen som sakkyndig for domstolene er annerledes enn i helsevesenet, der psykologer er med på å ta beslutning i ulike saker. Ved domstolene er det dommeren som tar selve avgjørelsen, den sakkyndige skal legge fram de momentene som er av betydning for saken. Noen ganger kan da beslutningen synes åpenbar, men i mange barnefordelingssaker er den ikke det. Da er det viktig at rollefordelingen mellom sakkyndig og dommer er klarest mulig. Vi bør unngå ansvarsfraskrivelser i form av psykologen som sier: «Jeg ga bare et råd», og dommeren som sier: «Jeg synes jeg måtte følge psykologens råd.»

– Vil ikke en dommer ofte etterspørre tydelige svar: Hvem bør ha omsorgen for dette barnet – mor eller far?

– Jo, og noen gjør det. Med rette kan de påpeke at de har mindre faglig innsikt om familieforhold enn den sakkyndige. I årenes løp har jeg nok selv også uttrykt meg mer skråsikkert enn jeg egentlig burde, det er ikke alltid lett å stå imot en oppfordring fra dommeren. Men så lenge systemet er slik det er, må vi alle være oss bevisst våre ulike funksjoner.

Ser vi litt historisk på psykologrollen, har vi beveget oss fra å være så tvetydige at vi ikke ble lyttet til, til å bli *for* bastante. Jeg er redd for at dette kan slå tilbake på oss selv, ved at det dukker opp flere saker der vi framstår som våre dagers stjernetydere både om fortid og framtid. Vi må fortsatt være ydmyke overfor at faget vårt ikke gir de ultimate svar på alle livets forhold.

– Når du selv er i retten i en krevende barnefordelingssak, hva bygger du din sakkyndige vurdering på?

– Hver enkelt sak er unik, og godt kjennskap til den enkelte sak er selvsagt viktig. I tillegg er jeg opptatt av relevant forskning og teori, hvis den finnes. Og så må jeg tydeliggjøre de usikkerhetsmomentene jeg ser. Etter å ha jobbet lenge i dette feltet kan jeg også bygge på egen erfaring. Problemet er imidlertid at en sakkyndig ikke får systematisk tilbakemelding om hvordan det gikk i den enkelte sak. Fra det øyeblikket partene slippes ut av rettssalen, vet man ingenting. Erfaringsbyggingen blir preget av videreføring av alt det mer eller mindre riktige jeg har ment i andre saker.

– Det betyr at man kan ha gjort samme feil igjen og igjen, uten å få noen korreksjon fra empirien, som altså ikke finnes?

– Ja, det betyr det. Det er en alvorlig svakhet. Det er behov for forskning som viser hvordan det har gått med ulike familier etter barnefordelingssaker.

– I barnefordelingssaker der du har vært sakkyndig, og der små barn har vært involvert, i hvilken retning har rådene dine som regel gått?

– Det kan jeg ikke svare entydig på. Men for små barn legger jeg nok mer vekt på viktigheten av at barnet har en daglig fast base, enn av å la gode foreldre dele på omsorgen fordi de er like gode. Men ett tema det ikke snakkes om – elefanten i rommet – er den biologiske dimensjonen: Er kvinner og menn generelt ulike i hvordan de gir omsorg? Jeg mener å ha erfart det. For eksempel når det gjelder omsorgen for små barn, mener jeg å se at mødre oftere enn fedre er mer utholdende i å etablere kontakt, tone seg inn og oppnå en god dialog. Jeg tror den biologiske dimensjonen og den evolusjonistiske faktoren spiller en rolle. I likestillingsdebatten er vi ikke særlig gode til å skille mellom likestilling og likhet.

– Nytt forslag til barnelov er sendt fra Barne- og familiedepartementet til Stortinget. Her foreslås det at delt bosted skal framheves ved å bli nevnt aller først i oversikten over mulige samværsordninger. Hva synes du om det?

– Jeg synes dagens barnelov og ordlyd, som gir foreldre full avtalefrihet, fungerer bra. Loven bør ikke angi noe annet enn «vanlig omsorg». Jeg er skeptisk til en lov som betoner delt bosted ved å fremheve dette først. Det kan tolkes – og vil i rettssystemet fort bli tolket – som at delt bosted er å foretrekke. Loven bør overhodet ikke ta stilling til denne typen spørsmål, det er ikke alle dilemmaer staten skal ta standpunkt til for oss.

Hvorfor NÅ?

- I et fagessay (side 276) i denne utgaven av Psykologtidsskriftet tar artikkelforfatterne et oppgjør med delt omsorg-forskningen og hvordan den fortolkes og brukes.
- Sakkyndig psykolog Terje Galtung har jobbet som sakkyndig i barnefordelingssaker og i barnevernssaker gjennom et langt yrkesliv. Han mener sakkyndige psykologer generelt er for bastante i barnefordelingssaker og uttaler seg på et for tynt forskningsgrunnlag.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 55, nummer 3, 2017, side 264-265

TEKST OG FOTO

Per Olav Solberg, redaksjonssjef